

Їәентерү ялавә

1944 сұлхи майн 5-мәшәнченпе тухать

Муркаш район хаҫаҫә

47 (7687) №

Кәҫнерни кун, 2009 сұлхи июнән (сәртме) 11-мәшә

Хакә иреклә

Сур акине пәрле пәтәмлететпәр

Акатуй саламә

Илемлә те тикәс уйсем тухаҫ шантараҫсә

Иртнә ытлари кун, сәртме уйахән 9-мәшәнче, район администрацияһе ял хуҫалах пайән пуҫаравәпе районти пәрлешүллә хуҫалахсемпе хресчен (фермер) хуҫалахәсенче сур акине пәтәмләше епле ирттерине пәхса-тишкерсе тухрәс. ҫакна валли икә ушкән әслерә. Пәрремәшне – унта хуҫалахсен ертүҫисемпе хресчен (фермер) хуҫалахәсен пуҫлаһәсем пулчәс – «Россельхозцентр»

филиалән Муркашри пай пуҫлаһә В. Морозов ертсе пычә. Агрономсемпе инженерсенчен тарақан иккәмәш ушкәна – район администрацияһән ял хуҫалах пайән ертүҫин сүмә А. Павлов. Ирлесех сула тухна ушкәнсем каҫ пулттипе сәс «Ориноно» хуҫалахри Культура суртне пуханчәс, курнине пәтәмлетрәс. Чаваш Республикн Президентнә 2009 сула ҫәр

әҫченә сұлталакә тени иртнә сул сүрәвәре тәрәсе килни куранчә. Пәтәмлетүре сәр әҫченә ыйхәран вәраннә тесех калама пулат. Сәлтавә – ситсе курнә пу хуҫаләхәсенче те, Шетмәпуҫ тәрәхәсәр пуҫне, сәр әс культури вай илни куҫ умәнчә. ҫавәнна пулә пәтәмлетүре те пәрремәш-иккәмәш вәрансем парасси пирки сәмаха пулмарә. Вәл е ку ситменләхсем пуррине кашниех йы-

шәнчә, унан никәсәнче мән вьртнине пәлнине те пытармарә.

– Кунашкәл әсе хресчен (фермер) хуҫаләхәсенче те явәҫтарни пире савәнтаратә кәна. Курнә та ытларах тата тәрәшарах әслеме ыйтатә. Тавах сәк сул сине тухнашән район администрацияһе, – терә пәтәмлетүсем тунә хыҫҫән В. Бархаткин фермер.

– Пирәншән кунта сәнни, хәвәртрах алла илмелли нумай, – хутшәнчә каласәна Мән Хураҫкари А. Толстов фермер.

– ҫәнәләхсем вай илсе пыни, вәсем пирән ялсенчи пурнаҫа чәрәләх варкәшә вәрсә кәртни паян пите аван куранчә. Акрамәр-лартрамәр – ку лайах. Вәсене тәрәсәтәкәл пәхса үстересси – паян пирән ума тухна тәп тәллев. Ана та ку таранчәнхи пекех әнәслә пурнаҫласан, районмәр аталанавән тепәр шайне сәкленесси пирки иккәленү суҫ, – терә пәтәмлетүре район администрацияһән пуҫлаһә Ю. Иванов.

Мән пурнаҫлани – савәнмалли никәс. Апла пулсан ыранхи Акатуйра пурте пәрле савәнәр. ҫакна районти сәр әҫченәсем тивәс.

А. БЕЛОВ.
Автор сән үкерчәкә.

Ял сьиннисем тәрәшуллә

Сиссе те юлаймарамәр, сәр әҫченә ума тухна сурхи акасухана вәслерә. Каҫалхи сут сәнталәк вара сәр әҫченәшән хайне евәр пулчә: нүрәк сахал сәрә вәхәтра вәрләх вәрантарса хәварни кәна тухаҫ пирки әмәтленеме ирәк пачә. Пәрлехи тәрәшулаһпа кәске вәхәтра 750 гектар синче акасуха әҫсәсене пурнаҫларамәр. ҫәр улми тупашлә культура пулнине шута илсе унан лаптәкне пәлтәр пулнә 85 гектартан 103-не ситертәмәр.

Иртнә сулсенче тырә-пул туса илессипе әнәслә әслесе пынәран каҫал пирән хуҫаләх вәрләх туса илкен предпряти пулса тәчә. Ку вара татах та пысәк әвәтләх. ҫакна әпир аван әнланатпәр. Хамәр суыласа илнә сулла сирәп утма хәтерленетпәр. Тупашлә әс никәсәнче сәнә вәрләхсемпе әслесси пулнәран пәлтәр гектар пуҫне 73 центнер тухаҫ панә «Владимир» сортлә урпана каҫал 60 гектар синче ака хәвәртәмәр. Ситес кәр кунәсенче апа районти малтуртәмлә хуҫаләхәсем туянма пултараҫсә. ҫапла пуласса шанатәп. Вәрләхпа әслес сула суыласа илнәрен каҫал туянса килнә хамәр республикара суҫ «симбирцит» сурхи тула та кәр ситсен тухаҫпа савәнтарасса кәтетпәр. Ана та хамәр патра аталантарсан районти хуҫаләхәсене тивәсәрәпәр.

(Вәсә 2-мәш стр.)

Йышәну

Граждансене йышәнаҫсә

Район администрацияһән пуҫлаһән июнән 3-мәшәнчи 190 № йышәнаҫсә киләшүллән июнән 17-мәшәнче вәрансенче граждәнсене хәйсене интереслентерекән йытүсеме йышәнаҫсине йәркелеме сәннә. Йышәну 11 сәхетрен тытәнса 14 сәхетчен пыратә.

Муркаш ял тәрәхә

Йышәнакансем: район пуҫлаһә Ю.А. Иванов, ЧР Патшаләх Канашән депутатә В.Г. Данилов.

Йышәнмалли вярән: район администрацияһән сурчә, 201-мәш пүләм.

Муркаш ял тәрәхә

Йышәнакансем: депутатсен районти Пухавән депутатәсем Ю.А. Кузнецов, Л.Н. Андреев, Ф.Ф. Григорьевә.

Йышәнмалли вярән: район администрацияһән сурчә, 308-мәш пүләм.

Уйкас Янасал ял тәрәхә

Йышәнакансем: сьинсене әсәпе тивәсәрәкән районти центр ертүҫи Т.А. Антонова, депутатсен районти Пухавән депутатә И.В. Николаев.

Йышәнмалли вярән: Уйкас Янасал ял тәрәхән администрацияһән сурчә.

Мән Сәнтәр ял тәрәхә

Йышәнакансем: район администрацияһән пуҫлаһән сүмә, капиталлә строительство, архитектура тата пурәнмалли сурт-йәрпе коммуналлә хуҫаләх управленийән пуҫлаһә В.Г. Никитин, депутатсен районти Пухавән депутатәсем В.А. Прокопьев, П.В. Воробьев.

Йышәнмалли вярән: Мән Сәнтәр ял тәрәхән администрацияһән сурчә.

(Вәсә 4-мәш стр.)

Саламлатпәр

Юнкә ял тәрәхә кәрекен Кәпас яләнче пурәнәкән юратнә йвәләма, хакларан та хаклә аттене, ашә кәмәллә асаттене, хисеплә тавәнәма – **Меркурий Борисович ЯГУНОВА** – 70 сулхи юбилей ячәле чун-чәререн саламлатпәр. Әпир әс пурришән савәнтаратә, сәрә сити пуҫ тайса тулли теләй, сирәп сывләх, пире татах та савәнтарса пурәнма чун хавәләпә вәрәм әмәр сунатпәр.

Туләх пултәр санән әмәрү, Пурәнма вай-хал паран ялан, Такәр пултәр яланах сулу. Тав сана пуриншән те чунтан.

Саламлакансем: амәшә, йвәләпә кинә, хәрәсемпе кәрушә, мәнүкәсем, Ягуновсем, Сьитинсем, Ильинсем, Осиповсем, Ялугинсем.

Юратнә йвәлә тата аттене, хуньстарики, хисеплә мәшәраһпа асаттене – Юнкәпүсәнче пурәнәкән **Алексей Иванович ВАСЮХИНА** 60 сул тултәрнә ятпа чәрәри чи ашә сәмахсемпе саламлатпәр. Әсә пурри пире вай-хал парса таратә, сәнәләсәсене алла илмә пулашәтә, ыранхи куна шанса пурәнтаратә. Сана пуриншән те тав туса татах нумай сул пирәнә юнашар савәнтарса та вай-хал парса пурәнма ырләх-сывләх, әл сьиннисемшән пурнаҫлакан әсүнтә теләй те аһәсу сунатпәр. Сулу санән ялан такәр пултәр! Теләй сәлтәрә сумрах тәтәр!

Салампа: ашәшә, мәшәрә, виҫә йвәләпә, икә кинә, мәнүкәсем.

Орининти вәтам шкулта нумай сул әсләнә хисеплә әштәшәмәре – **Дина Александровна ДИМИТРИЕВА** сумлә юбилей ячәле ашшән саламлатпәр. Тапса тарақан сәл куҫ пек икәсәлми вай-хават, савәк кәмәл, ачусемпе, мәнүкәсемпе савәнса пурәнма уйах пек султә кун-сул, чаваш юманә пек сирәп сывләх, сурпан пек вәрәм әмәр, икәсәлми теләй сунатпәр. Сәнапә юнашар яланах хавән пек ыра кәмәллә та тәрә чунлә тавәнүсемпе тусусем пулчәр.

Салампа әсри әштәшәсем.

Иккәмәш сур сул валли сьирәнтарәсә

Хаклә вулакансем! Районти «ҫәнтәрү ялавә» хаҫата иккәмәш сур султа илсе тәма унчәнхи хакпа сьирәнтарәсә. Ултә уйаха сьирәнмалли хак – 191 тенкә те 70 пус.

Уяв умәнхи интервью

Йывәрләхсене те хамәрәнах сәнсе пымалла

Июнән 12-мәшәнче Раҫсәй кунне паллә тәватпәр. Чәннипех те сәк патшаләх уявә наци мәнәсләхәпе мухтав кунә пулса тәрәтә. Раҫсәй тевәсәсәнх тәрәкләх, тәнәсләх, хәрүшәсәрләх сәмахсем пуҫа киләсә. Сулсеренех Раҫсәй әчә-сүмә те хәларса пыратә. Хамәр Раҫсәйре пурәннишән савәнтаратә, унан аталанавәшән, сирәпләхәшән хамәртан килнине йалтаха тума тәрәшатпәр.

Мәнле пурәнәтә сәк иреклә сәршывән пәр кәтесә – Муркаш районә? Мәнле кәмәллә кәтсе иләсә уява унтә пурәнәкансем? ҫакәнпа паллаштарма ыйтрам та өнтә әпә район пуҫлаһәнчән, «Единая Россия» политика партиейән пирән районти уйрәмән политканашән секретарәнчән Ю.А. ИВАНОВРАН. Чи малтанах вара Юрий Александровича сәк ыйтәвә патәм:

– «Единая Россия» политика партиейән әтчетпа сулла конференцияһәнчә сәк парти «тилхепине» те Сирәх шанса пачәс. Мәнле шухәш-тәлләвсемпе йышәнтәр апа?

– Ку таранчән әпир чылай өнәпә ялах мар әслесе пытәмәр. Анчәх та юлашкә вәхәтра пуҫланнә пәтәм тәнчәри финанс кризисә пирән районтан та пәрәнса иртмерә. Түрәх каламалла, сәмәл мар ларутәрура пурәнәнтәр паян. ҫавәнпа та партире тәрәкансен те, унпа пәр шухәшлисен те, районта пурәнәкансен пурин те пәр тәлләв – йывәрләхсене сәнтерсе, суыласа илнә аталану сүләпә малалла каймалла. Мәншән тәсән тунә ситәнүсемпе пәрле пирән тата сәк пәмалли ыйтусем те сахал мар-ха.

– Юрий Александрович, Раҫсәй кунә сурхи әҫсене йәркәллек туса ирттертәмәр. Пәтәмпе 10298 гектар синче пурнаҫларамәр вәсене. Пәлартмалла, пәчәккән пулин те,

сулсеренех сәр улми лаптәкәсене үстерсе пыратпәр. Ку тәлләше хресчен (фермер) хуҫаләхәсем пуҫарулла пулни савәнтаратә. Пәтәмпе «иккәмәш сәкәра» 1463 гектар синче лартса хәвәртәмәр.

Вильәх-чәрләх сферине илес пулсан, сәкна палартмалла: кәсәлхи 5 уйахра кашни өнерән вәтамран 1935 килограмм сәт сула илтәмәр. Ку вәл иртнә сулхи сәк вәхәтрипе танлаштарсан, 10,1 процент ытларах пулатә. Пәтәмләше сәт туса илессипә кәтарту малтанхи шайран кәшт пысәкрах. Кәсәлхи 1 квартал пәтәмләтәвәсемпе республикара сәт туса илессипә пирән район 2, аш туса илессипә 5-мәш вярән йышәнтәчә. Асәннә әтәсләте пирән тата та ситәнүлләрех вай хумалла. Пирән вильәхсән йышнә, продуктивләхне хәпартассипә те сине тәрә әслемеллә. Ял хуҫаләх предпрятиһәсем сьсна әрчәтәссипә әслес кәмәлли шанәс паратә. ҫавән пекех хресчен (фермер) хуҫаләхәсене те, килти хушма хуҫаләхәсене те ку өнәпә аталантарсах пымалла.

Паян ял халәхне сәт хакә чакса кайни пәшәрхантаратә. Республика, Раҫсәй шайәнчә ситес вәхәтра ку ыйтәвә тата пама шантараҫсә.

Ял хуҫаләхәччи татса пәмалли тепәр ыйту вәл – уса курман сәрсене хута ярасси. Районәпә вәсем 3 пин гектара яхән. Ял хуҫаләх предпрятиһәсем ку өнәпә әслес туртәмлә. Суворов яч. хис., Чкалов яч. хис. хуҫаләхәсем ака Турай, Юнкә ял тәрәхәсенчә сәрсене кәрхи культураҫем валли хәтәрләсә. «Ударник» хуҫаләх К.Иванов яч. хис. хуҫаләхән сәрәсемпе уса курма хәтәрленет. Савән пекех ку өнәпә «Свобода» хуҫаләх, Юнкә тәрәхәччи «ВаСем» чикәллә явалләхлә әбәсәтә та пуҫарулла. Катъкас, Ильинка ял тәрәхәсенчә те сәрә әфәктивлә уса курассине пысәк тимләх уйәрмалла.

Хуҫаләхәсен аталанавә паян пурне те нумай шухәшләтәрәтә. Анчәх та кунта сәкна пәлартасшән. Әс-пуҫ харпәрләх форминче анчә мар, ларутәру мәнле пуласси йалтаха ертүсәрән тата әсләкәсенчән килет. Паян район территорияһәнчә уйрәм сьинсен харпәрләх формисем те сәк мар. Вәсем пысәк кәтартуллах тәсе калама чәлхә савәнәмәстә. ҫав хушәраха ял хуҫаләх предпрятиһәсенчән «Ориноно», «Восток», «Ударник», «Свобода», «Герой», Суворов яч. хис., Ильич яч. хис., Чкалов яч. хис. хуҫаләхәсем ура синче сирәп тараҫсә. ҫавән пекех Чапаев яч. хис., Андреев яч. хис. хуҫаләхәсем те малалла әнтәләсә. Паян вара пур сәрте те ака-лартса хәварнә ял хуҫаләх культурисән анисем сьинчә сүм кураҫпа, сиеңлә хурт-кәпшәнкәпә кәрәшәс әс пыратә. Вильәх апәтне хәтәрмелли тапхәр та ситрә.

– **Промышленность предпрятийәсем паян мәнле әсләсә, ытти әтәсләсем епле аталанаҫсә?**

– ҫәмәл мар паян вәсене те. ҫирәпән аталанакән про-

мышленность предпрятийәсене те пәләрмаллах килсе сәпәрә кризис. Апла пулин те вәсем йывәрләхәрен тухмалли сул-йәр шыраҫсә. Паян «Сеспель» чикәллә явалләхлә әбәсәтәра икә сменәпа 50-шәр сьин әслет. Вәсем кәларакән бензин турттармалли автомашинәсене туянакансем хушәнсәх шыраҫсә.

Заказчиксән йышә чакни Муркашри кирпәч завәчән әҫсәнче те пысәк чәрәвә кәларса тәрәтрә. Кәсәлхи 5 уйахра иртнә сулхинчән пысәкәфорх кәтарту тунә предпрятиһәсем вара сәксем: «Моргауши-Хлеб» (157,1 проц.), «Сундырь-Хлеб» (107,2) чикәллә явалләхлә әбәсәтәсем, Муркаш почтамчә (123,7), «Мән Сәнтәрти пурәнмалли сурт-йәрпе коммуналлә хуҫаләх предпрятийә» МУП (118,2), «Моргаушимежрайгаз» филиалә (112,7), хуҫаләхәсем хушшинчи куҫса сүрәкән «Моргаушская» строительство организация (103,9), «Муркашри сәт-су завәчә» акционерсен уса әбәсәтә (101,1).

Түлөвлә пулашусем парәссипә умри тәлләсәсене иртнә сулхинчән 7,7 процент ытларах пурнаҫларамәр. Ку өнәпә «Сурт-йәрпе коммуналлә хуҫаләхә ертсе пыракән компани» МУП кәтартәвә 112,1 процентпа танлаштарчә. Ваккән сүтмалли таварсавәнәшнә илес пулсан, Мән Сәнтәрпе Муркаш райовәсем иртнә сулхи сәк вәхәтринчән әнәсләрах әслерәс.

(Вәсә 2-мәш стр.)